

De (vrijgestelde) nevenverzekeringstussenpersoon nader belicht

mr. L.J. Pronk en mr. T.M. Penninks¹

Onder bepaalde voorwaarden kent het financieel toezichtrecht een vrijstelling van de vergunningplicht voor het bemiddelen in verzekeringen door partijen die verzekeringsdistributie als nevenactiviteit uitoefenen: de zogeheten nevenverzekeringstussenpersoon. Dit artikel gaat nader in op deze veelvoorkomende vorm van bemiddeling in verzekeringen en bespreekt enkele praktische vraagstukken bij de toepassing van de vrijstelling voor de nevenverzekeringstussenpersoon.

1. Inleiding

1.1. Introductie

Tot aan de inwerkingtreding van de Richtlijn Verzekeringsdistributie (in het Engels: *Insurance Distribution Directive*, afgekort: **IDD**²) in 2018, vielen bemiddelaars in verzekeringen die een andere hoofdberoepswerkzaamheid hebben dan bemiddelen in verzekeringen onder bepaalde voorwaarden geheel buiten de reikwijdte van het financieel toezichtrecht.³ Dat wil zeggen dat zowel de vergunningplicht⁴ als de voor reguliere bemiddelaars in verzekeringen geldende toezichtrechtelijke verplichtingen op deze vorm van bemiddelaars in verzekeringen niet van toepassing waren.

De IDD, die onder meer het creëren van een *level playing field* voor alle marktpartijen die bij de distributie van verzekeringen zijn betrokken tot doel heeft, heeft daar verandering in gebracht.⁵ Ingevolge de IDD dient iedere vorm van distributie van verzekeringen gepaard te gaan met een bepaald niveau van consumentenbescherming, ook indien de distributie wordt uitgeoefend via een nevenverzekeringstussenpersoon, zoals bijvoorbeeld een reisbureau of een fietsenhandelaar.⁶ Om die reden moet iedere nevenverzekeringstussenpersoon, vrijgesteld van de vergunningplicht of niet, sinds de inwerkingtreding van de IDD aan bepaalde toezichtrechtelijke verplichtingen voldoen.

Desondanks is en blijft de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen een aantrekkelijke regeling. Immers, nevenverzekeringstussenpersonen die aan bepaalde voorwaarden voldoen zijn ook onder de IDD vrijgesteld van de vergunningplicht en van een groot deel van de toezichtrechtelijke verplichtingen zoals van toepassing op reguliere bemiddelaars in verzekeringen.⁷ De achtergrond hiervan is kort gezegd dat een volledige toepassing van de vergunningplicht en de toezichtrechtelijke verplichtingen een disproportionele en onevenredig zware belasting zou zijn voor partijen die naar hun aard geen financiële diensten verlenen. Daarbij komt dat een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon uitsluitend mag bemiddelen in schadeverzekeringen met een relatief lage jaarlijkse premiedrempel.

Hoeveel partijen in Nederland op dit moment actief zijn als vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon is lastig in te schatten. Vanwege de vrijstelling van de vergunningplicht en het feit dat voor hen ook geen notificatieplicht geldt, zijn vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen niet opgenomen in het vergunningenregister van de Autoriteit Financiële Markten (**AFM**). Wel kan een indruk van het aantal worden ontleend aan de parlementaire geschiedenis. Tijdens de parlementaire behandeling van de implementatie van de IDD in de Nederlandse wet- en regelgeving in 2016-2018, werd aangegeven dat destijds naar schatting zo'n 2500 nevenverzekeringstussenpersonen in aanmerking kwamen voor de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen.⁸

1. Laurens Pronk en Tessa Penninks zijn beiden advocaat bij CMS.
2. Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie (herschikking).
3. Op grond van artikel 1 lid 2 van de voormalige *Insurance Mediation Directive* (Richtlijn 2002/92/EG). Dit artikel was geïmplementeerd in het voormalige artikel 1:21 sub a Wft.
4. Het betreft hier de vergunningplicht van artikel 2:80 Wft.
5. Zie overweging 16 IDD.
6. Zie overweging 15 IDD.

7. Artikel 7 lid 1, sub c VrWft in samenhang met artikel 47 lid 1, sub d VrWft.
8. *Kamerstukken II* 2016/17, 34770, nr. 3, p. 10 en *Kamerstukken II* 2017/18, 34770, nr. 6, p. 17.

1.2. Aanleiding voor dit artikel

Wij merken dat het voor (internationale) marktpartijen niet altijd even duidelijk is wat de reikwijdte is van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen en wat de bewegingsruimte is waarbinnen vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen kunnen acteren. Een aantal van de voor de kwalificatie van vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen geldende voorwaarden is niet volledig uitgekristalliseerd of is voor meerdere interpretaties vatbaar. Het valt ons ook op dat er vanuit zowel de Europese als de Nederlandse toezichthouders relatief weinig informatieve publicaties voorhanden zijn over de figuur van de nevenverzekeringstussenpersoon en de daarop van toepassing zijnde voorwaarden en restricties. Dit brengt het risico met zich dat er interpretatieverschillen ontstaan bij de toepassing van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen, ook tussen de verschillende lidstaten van de Europese Unie. Dit risico zien wij in de praktijk ook verwezenlijkt worden en *matcht* ons inziens niet met de *level playing field*-gedachte van de IDD.

In dit artikel wordt eerst ingegaan op het relevante wettelijk kader rondom de nevenverzekeringstussenpersoon, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen het Europese en het Nederlandse wettelijk kader (par. 2). Vervolgens gaan wij in op enkele op de praktijk gebaseerde vraagstukken rondom de (vrijgestelde) nevenverzekeringstussenpersoon en schetsen wij onze opvattingen hieromtrent (par. 3.) Deze bijdrage wordt afgesloten met enkele slotopmerkingen (par. 4).

2. Wettelijk kader

2.1. Begripsvorming

Het valt wellicht op dat wij in dit artikel zowel de term "*nevenverzekeringstussenpersoon*" als de term "*bemiddelaar in verzekeringen*" gebruiken. De Europese regelgeving in de vorm van de IDD spreekt over de nevenverzekeringstussenpersoon, daar waar de Nederlandse implementatiewetgeving het heeft over de bemiddelaar in verzekeringen. Omwille van de leesbaarheid duiden wij in dit artikel de bemiddelaar in verzekeringen die een andere hoofdberoepswerkzaamheid heeft dan bemiddelen in verzekeringen aan als "*nevenverzekeringstussenpersoon*", conform de schrijfwijze in de IDD. Een nevenverzekeringstussenpersoon die valt binnen de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen, duiden wij aan als de "*vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon*". De overige, reguliere bemiddelaars in verzekeringen (hieronder vallen binnen onze begripsvorming zowel zelfstandige als verbonden bemiddelaars), duiden wij aan als "*bemiddelaars in verzekeringen*", conform de schrijfwijze in de Nederlandse implementatiewetgeving van de IDD.

2.2. Europees wettelijk kader

Hoewel de voorloper van de IDD, de Richtlijn Verzekeringsbemiddeling (in het Engels: *Insurance Mediation Directive*, afgekort: **IMD**⁹), een vergelijkbare figuur kende,¹⁰ is de term "*nevenverzekeringstussenpersoon*" geïntroduceerd onder de IDD.¹¹ De IDD definieert een nevenverzekeringstussenpersoon als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die, als nevenactiviteit, het bedrijf van verzekeringsbemiddelaar uitoefent en waarbij de volgende voorwaarden zijn vervuld: a) de persoon heeft een andere hoofdberoepswerkzaamheid dan verzekeringsdistributie, b) de persoon biedt alleen bepaalde verzekeringsproducten aan als aanvulling op een goed of dienst en c) de betreffende verzekeringsproducten omvatten niet de dekking van levensverzekerings- of aansprakelijkheidsrisico's, tenzij die dekking het goed aanvult dat of de dienst aanvult die de tussenpersoon in het kader van zijn hoofdberoepswerkzaamheid aanbiedt.¹² Reisbureaus en autoverhuurbedrijven worden door de IDD genoemd als (niet limitatieve) voorbeelden van partijen die kwalificeren als nevenverzekeringstussenpersoon.¹³

Daarnaast vermeldt de IDD de voorwaarden waaronder een nevenverzekeringstussenpersoon is vrijgesteld van de vergunningplicht en van een aanzienlijk deel van de toezichtrechtelijke verplichtingen die wel gelden voor overige nevenverzekeringstussenpersonen alsmede voor reguliere bemiddelaars in verzekeringen.¹⁴ Deze voorwaarden komen er kort gezegd op neer dat de premie een bepaald bedrag niet mag overstijgen, de gedekte risico's onder de verzekering beperkt moeten zijn en de verzekering een aanvulling dient te vormen op een verkocht goed of een geleverde dienst. De voorwaarde die betrekking heeft op de hoogte van de premiedrempel blijkt in de praktijk overigens niet in iedere lidstaat op dezelfde wijze geïmplementeerd. Zoals uiteengezet in paragraaf 2.3 van dit artikel wordt in de Nederlandse implementatiewetgeving van de IDD een jaarlijkse premiedrempel van maximaal € 600 gehanteerd (tenzij de verzekering een aanvulling is op een dienst met een duur van drie maanden of korter, dan geldt een maximumbedrag van € 200). Dit is bijvoorbeeld anders in België, waar in alle gevallen een jaarlijkse premiedrempel geldt van maximaal € 200.¹⁵

9. Richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling.

10. Zie artikel 1 lid 2 IMD welke geïmplementeerd was in het voormalige artikel 1:21 sub a Wft.

11. C.W.M. Lieverse, 'De IDD: het nieuwe toezicht op verzekeringsdistributie', *FR* 2018, nr. 1/2, p. 14.

12. Artikel 2 lid 1, onder 4 IDD.

13. Zie overweging 8 IDD.

14. Artikel 1 lid 3 IDD.

15. '323. Wie moet zich inschrijven als nevenverzekeringstussenpersoon?', *fsm.a.be*.

Met betrekking tot verzekeringen in aanvulling op een geleverde dienst vermeldt de IDD dat een dergelijke verzekering met name verband zal moeten houden met het risico van het niet-gebruikmaken van een dienst waarvan verwacht wordt dat er op een gegeven moment gebruik van gemaakt zal worden. Hierbij noemt de IDD als voorbeelden een treinreis, een lidmaatschap van een fitnessstudio of een seizoenskaart van een theater, en andere risico's die verband houden met reizen, zoals een reisannuleringsverzekering of een verzekering tegen het verlies van bagage.¹⁶

2.3. Nederlands wettelijk kader

Anders dan in de IDD, komt de term "nevenverzekeringstussenpersoon" niet voor in de Nederlandse implementatiewetgeving van de IDD. De Nederlandse wetgever heeft dit begrip niet overgenomen in de Nederlandse wet- en regelgeving, nu men bij de implementatie van de IDD de wens had om aan te sluiten bij de reeds bestaande definitie van "bemiddelaar" zoals opgenomen in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht (**Wft**). De definitie van "bemiddelaar" in de Wft omvat daarom mede de nevenverzekeringstussenpersoon.¹⁷

Als typische voorbeelden van nevenverzekeringstussenpersonen worden in de parlementaire geschiedenis motor- en fietsenzaken genoemd, alsmede reisbureaus en autoverhuurbedrijven (uiteraard voor zover zij bemiddelen in verzekeringen).¹⁸

De figuur van de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon is in de Nederlandse wet- en regelgeving geregeld in artikel 7 lid 1, sub c van de Vrijstellingsregeling Wft (**VrWft**). Op grond van dit artikel geldt een vrijstelling van de vergunningplicht voor het bemiddelen in verzekeringen voor partijen die een andere hoofdberoepswerkzaamheid hebben dan het bemiddelen in verzekeringen en die voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de verzekering is een aanvulling op een goed of dienst en dekt het risico van defect, verlies of beschadiging van het goed (waaronder beschadiging of verlies van bagage en andere risico's verbonden aan een geboekte reis) of het niet-gebruik van de dienst;
- het bedrag van de premie op jaarbasis pro rata berekend is niet hoger dan € 600;

- indien de verzekering een aanvulling is op een dienst met een duur van drie maanden of korter, is het bedrag van de premie per persoon niet hoger dan € 200.

Hoewel een nevenverzekeringstussenpersoon onder de bovengenoemde voorwaarden is vrijgesteld van de vergunningplicht, zal deze wel alsnog aan bepaalde toezichtrechtelijke gedragsverplichtingen moeten voldoen.¹⁹ De achtergrond hiervan is dat iedere vorm van verzekeringsdistributie, dus ook indien deze via een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon wordt uitgeoefend, altijd gepaard zou moeten gaan met een adequaat niveau van consumentenbescherming.²⁰

De toezichtrechtelijke gedragsverplichtingen die van toepassing zijn op een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon betreffen de volgende verplichtingen:²¹

- het in acht nemen van de vereisten rondom het beschikbaar stellen van informatie, waaronder reclame-uitingen, welke correct, duidelijk en niet-misleidend dienen te zijn en waarvan het commerciële oogmerk als zodanig herkenbaar dient te zijn;²²
- het precontractueel verstrekken van informatie die nodig is voor een adequate beoordeling van het verzekeringsproduct;²³
- het vaststellen van de wensen en behoeften van de klant;²⁴
- het in acht nemen van de generieke zorgplicht;²⁵
- het in acht nemen van de regels rondom koppelverkoop;²⁶
- het verstrekken van de precontractuele standaardinformatie voor schadeverzekeringen in de vorm van het *Insurance Product Information Document (IPID)*;²⁷
- het voorafgaand aan de totstandkoming van de overeenkomst verstrekken van informatie over de identiteit en het adres van de verzekeraar of bemiddelaar waarvoor wordt bemiddeld en over de van toepassing zijnde klachtprocedure;²⁸ en
- het ervoor zorgdragen dat de betrouwbaarheid van bepaalde werknemers en feitelijk leidinggevenden van die werknemers buiten twijfel staat.²⁹

16. Zie overweging 15 IDD.

17. *Kamerstukken II 2016/17, 34770, nr. 3, p. 3-4.* Zie ook C.J. de Jong, 'Richtlijn verzekeringsdistributie: gelijk speelveld voor verzekeringsdistributeurs', TAV 2018, nr. 1, p. 18 en M.L. Hendrikse, Ph.H.J.G. van Huizen & J.G.J. Rinkes (red.), *Verzekeringsrecht (Recht en Praktijk nr. VR2)*, Deventer: Wolters Kluwer 2023/3.3.3.

18. *Kamerstukken II 2017/18, 34770, nr. 6, p. 22 en Regeling implementatie richtlijn verzekeringsdistributie (regeling van de Minister van Financiën van 29 mei 2018 (Stcrt. 2018, 30832)), p. 4.*

19. Artikel 7 lid 2 VrWft.

20. Zie overweging 15 IDD.

21. Artikel 7 lid 2 VrWft in samenhang met artikel 47 lid 4 en 5 VrWft.

22. Artikel 4:19 lid 2 en 3 Wft.

23. Artikel 4:20 lid 1 Wft.

24. Artikel 4:22a Wft.

25. Artikel 4:24a Wft.

26. Artikel 4:75a Wft en artikel 63a van het Besluit Gedragstoezicht financiële onderneming Wft (**BGfo**). Voor een uitgebreide bespreking van de regels rondom koppelverkoop verwijzen wij naar J.M. Meester, 'Koppelverkoop in de IDD. Enkele vragen bij de implementatie van de Richtlijn verzekeringsdistributie', TvC 2018, afl. 5.

27. Artikel 65b BGfo.

28. Artikel 47 lid 5 VrWft.

29. Artikel 28 BGfo.

Overigens volgt uit de parlementaire geschiedenis dat een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon over voldoende kennis dient te beschikken van de verzekering waarin wordt bemiddeld.³⁰ Deze kennelijke verplichting is niet terug te voeren op de vakbekwaamheidsvereisten zoals die gelden voor reguliere bemiddelaars in verzekeringen,³¹ nu deze vereisten niet van toepassing zijn op de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon.³² Het ligt ons inziens voor de hand dat deze verplichting nodig is om op gedegen wijze uitvoering te geven aan een deel van de hierboven genoemde verplichtingen, zoals bijvoorbeeld het verstrekken van informatie die nodig is voor een adequate beoordeling van het verzekeringsproduct, het vaststellen van de wensen en behoeften van de klant en het in acht nemen van de generieke zorgplicht.

De verantwoordelijkheid voor de naleving van bovengenoemde verplichtingen door de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon ligt bij de verzekeringsdistributeur (de verzekeraar of de bemiddelaar) die zijn verzekeringen distribueert via de vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon.³³

3. Praktische vraagstukken

3.1. Het vereiste van "een andere hoofdberoepswerkzaamheid hebben dan bemiddelen in verzekeringen"

Eén van de voorwaarden waaraan dient te worden voldaan om als vrijgestelde nevenverzekeringsstussenpersoon te kwalificeren, is dat de betreffende partij een andere hoofdberoepswerkzaamheid heeft dan bemiddelen in verzekeringen. Het begrip "hoofdberoepswerkzaamheid" wordt in dit verband niet nader door de Nederlandse wetgever toegelicht, maar wij veronderstellen dat in dit kader aansluiting gezocht kan worden bij de parlementaire toelichting op het begrip "hoofdactiviteit" zoals elders in de Wft gebezigd.³⁴ Daarvan uitgaande, gaat het bij de hoofdberoepswerkzaamheid om de belangrijkste werkzaamheid van de betreffende partij, dat wil zeggen de werkzaamheid waarop de partij in beginsel gericht is. Bij gebrek aan nadere toelichting is niet duidelijk welke criteria precies in acht genomen moeten worden om te bepalen of de hoofdberoepswerkzaamheid van een partij een andere is dan bemiddelen in verzekeringen. Afgaande op de eerder genoemde parlementaire toelichting, zou hiervoor bijvoorbeeld gekeken kunnen worden naar het

deel van de omzet dat gerelateerd is aan de verzekeringsbemiddeling of het deel van het personeel dat zich richt op de activiteiten die een relatie hebben met verzekeringsbemiddeling.³⁵ Een ander mogelijk aanknopingspunt in dit verband is de beschrijving van de werkzaamheden in de doelomschrijving in de statuten van de betreffende partij.

Op basis van de IDD hebben in beginsel vele soorten partijen de potentie om als nevenverzekeringsstussenpersoon te kwalificeren. In de definitie van "nevenverzekeringstussenpersoon" in de IDD, zijn alleen kredietinstellingen (banken) en beleggingsondernemingen expliciet uitgesloten van de kwalificatie van nevenverzekeringstussenpersoon.³⁶ Diverse bronnen vermelden typische voorbeelden van partijen die geacht worden een andere hoofdberoepswerkzaamheid te hebben dan bemiddelen in verzekeringen. Volgens de parlementaire geschiedenis die betrekking heeft op de Nederlandse implementatiewetgeving van de IDD gaat het hierbij, zoals ook hiervoor aangehaald, bijvoorbeeld om motor- en fietsenzaken, reisbureaus en autoverhuurbedrijven.³⁷ De AFM noemt in aanvulling op deze voorbeelden verkopers van witgoed of mobiele telefoons.³⁸ De *European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)*, de Europese toezichtautoriteit voor de pensioen- en verzekeringssector, heeft door middel van een Q&A aangegeven dat ook vrachtvervoerders die bemiddelen in een transportverzekering als nevenverzekeringstussenpersonen beschouwd kunnen worden.³⁹

Op basis van bovengenoemde voorbeelden kan gezegd worden dat in beginsel iedere winkelier geacht wordt een andere hoofdberoepswerkzaamheid te hebben dan bemiddelen in verzekeringen. De vraag is echter hoe ver het begrip nevenverzekeringsstussenpersoon kan worden opgerekt. Wij nemen als voorbeeld een *captive* financieringsmaatschappij, wiens hoofdactiviteit aantoonbaar is het verstrekken van (consumenten)financieringen ten behoeve van de aanschaf van een voertuig. In dit voorbeeld zijn de contractuele relaties zo geregeld dat het voertuig door de klant wordt afgenomen van de *captive* financieringsmaatschappij en niet rechtstreeks van de autodealer. Tegelijkertijd bemiddelt deze *captive* bij de totstandkoming van verlengde garantieovereenkomsten welke in dit voorbeeld kwalificeren als een schadeverzekeringsproduct. Deze *captive* beschikt over een vergunning van de AFM voor het aanbieden van consumentenkrediet. Naar

30. *Kamerstukken II* 2017/18, 34770, nr. 6, p. 21-22.

31. Artikel 4:9 lid 2 Wft in samenhang met hoofdstuk 2 BGfo.

32. Zie ook M.L. Hendrikse, Ph.H.J.G. van Huizen & J.G.J. Rinkes (red.), *Verzekeringsrecht (Recht en Praktijk nr. VR2)*, Deventer: Wolters Kluwer 2023/3.3.3.

33. Artikel 7 lid 2 Vrwft. Zie ook *Kamerstukken II* 2016/17, 34770, nr. 3, p. 4-5.

34. Zie bijvoorbeeld artikel 1:114 lid 3 Wft en de daarop betrekking hebbende *Kamerstukken II* 2013/14, 33964, nr. 3, p. 29.

35. *Idem*.

36. Artikel 2 lid 1, onder 4 IDD.

37. *Kamerstukken II* 2016/17, 34770, nr. 3, p. 4 en p. 10 en *Kamerstukken II* 2017/18, 34770, nr. 6, p. 21-22.

38. 'Vrijstelling en vergunningplicht' onder de vraag 'In de richtlijn IDD wordt de term 'nevenverzekeringstussenpersonen' gebruikt. Wie zijn dit?', afm.nl.

39. 'EIOPA Q&A Question ID: 2164', eiopa.europa.eu.

een letterlijke lezing van de definitie van “nevenverzekeringstussenpersoon” in de IDD, zouden wij menen dat deze *captive* kwalificeert als nevenverzekeringstussenpersoon en, indien voldaan wordt aan de overige relevante voorwaarden, vrijgesteld zou kunnen zijn van de vergunningplicht voor het bemiddelen in verzekeringen. De vraag is echter, in het licht van de hierboven genoemde voorbeelden van nevenverzekeringstussenpersonen en gelet op de geest en ratio van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen, of de (Europese) wetgever dit bedoeld heeft. Nadere duiding op dit punt zou ons inziens behulpzaam zijn.

3.2. Het vereiste van een “single point of sale”

Teneinde een beroep te kunnen doen op de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen, noemt artikel 7 lid 1, sub c VrWft de voorwaarde dat de verzekering een aanvulling moet zijn op de levering van een goed of de verlening van een dienst *door de desbetreffende bemiddelaar*. Wat opvalt is dat artikel 1 lid 3 IDD andere bewoordingen gebruikt en aangeeft dat de verzekering een aanvulling moet zijn op de levering van een goed of de verrichting van een dienst *door een aanbieder*, waarbij de verzekering het risico moet dekken van defect, verlies, of beschadiging van, het door *die aanbieder* geleverde goed of het niet-gebruik van de dienst die geleverd wordt door *die aanbieder*.

Dit verschil in gebruikte bewoordingen roept de vraag op of de Nederlandse wetgever een andere, meer stringente toepassing heeft gegeven aan de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen dan door middel van de IDD is voorgeschreven. Wordt uitgegaan van de bewoordingen zoals die gebruikt worden in de VrWft, dan is het een vereiste om in aanmerking te komen voor de vrijstelling dat de partij die de bemiddelingsactiviteiten verricht, dezelfde is als de partij die het goed verkoopt of de dienst verleent waar de verzekering een aanvulling op is. Dit wordt bevestigd in de parlementaire geschiedenis, waarin vermeld is dat de IDD onder bepaalde voorwaarden niet van toepassing is op partijen die bemiddelen in verzekeringen die het risico dekken van een defect, verlies of beschadiging van een door *die aanbieder* geleverd goed of het niet-gebruik maken van een dienst die door *die aanbieder* wordt geleverd.⁴⁰ Wordt uitgegaan van een strikte lezing van de wettekst van de IDD, dan lijkt een dergelijk “single point of sale-vereiste” er niet te zijn. Op basis van de bewoordingen in de IDD dient de verzekering immers een aanvulling te zijn op de levering van een goed of de verrichting van een dienst door *een aanbieder*.

Wij merken in de praktijk dat in bepaalde lidstaten de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen in de nationale wet- en regelgeving is geïmplementeerd in bewoordingen die nauwer aansluiten bij de bewoordingen zoals die in de IDD gebruikt worden dan gedaan in de Nederlandse implementatiewetgeving van de IDD. Dit kan er in de praktijk toe leiden dat in een vergelijkbare casus de betrokken nevenverzekeringstussenpersoon zich in Nederland niet succesvol kan beroepen op de vrijstelling en in een andere lidstaat wel. Wij nemen als voorbeeld een verzekeringsdistributiestructuur waarbij een verzekeraar voor de distributie van verzekeringen voor mobiele telefoons samenwerkt met winkelier A en winkelier B. Winkelier A en winkelier B zijn beiden zelfstandige, aan elkaar gelieerde rechtspersonen en hebben beiden aantoonbaar een andere hoofdberoepswerkzaamheid dan bemiddelen in verzekeringen. Stel dat winkelier A een mobiele telefoon verkoopt en levert aan een klant en winkelier B de bemiddelingswerkzaamheden ten aanzien van de verzekeringsdekking voor die verkochte mobiele telefoon verzorgt aan de betreffende klant. Op basis van de tekst van de VrWft moet geconcludeerd worden dat winkelier B niet in aanmerking komt voor de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen. Immers, de verzekering is in dit geval geen aanvulling op de levering van een goed *door de desbetreffende bemiddelaar* (winkelier B), maar een aanvulling op de levering van een goed door winkelier A.

Dit is mogelijk anders indien wordt uitgegaan van de tekst van de IDD, nu er op basis van de tekst van de IDD ruimte lijkt te zijn om te betogen dat de verzekeringsbemiddeling niet noodzakelijkerwijs door dezelfde entiteit als de partij die het goed verkoopt dient te worden uitgevoerd. Er kan immers gesteld worden dat de verzekering waarin wordt bemiddeld door winkelier B een aanvulling is op de levering van een goed door een aanbieder (winkelier A) en de verzekering het risico dekt van defect, verlies, of beschadiging van het door *die aanbieder* (winkelier A) geleverde goed.

Overigens komt het in de praktijk ook voor dat een goed wordt verkocht of een dienst wordt geleverd via de fysieke weg (in een winkel) en de daarop betrekking hebbende verzekering online wordt verschaft, bijvoorbeeld in samenwerking met een *InsurTech* verzekeringsdistributeur. Wij menen dat een dergelijke werkwijze wel toelaatbaar is onder het “single point of sale-vereiste”, mits zowel de fysieke verkoopwerkzaamheden als de online bemiddelingswerkzaamheden door dezelfde rechtspersoon worden uitgevoerd.

3.3. Het vereiste van “in aanvulling op de levering van een goed of de verlening van een dienst”

Een andere voorwaarde waaraan voldaan dient te worden om te kwalificeren als vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon is dat de verzekering een aanvulling dient te zijn op de levering van een goed

40. Kamerstukken II 2016/17, 34770, nr. 3, p. 4.

of de verlening van een dienst, wat impliceert dat er een relatie dient te zijn tussen het geleverde goed of de verleende dienst en de betreffende verzekering. In veel gevallen zal deze voorwaarde duidelijk zijn en geen interpretatieproblemen opleveren, bijvoorbeeld wanneer een elektronicawinkel een laptop verkoopt en gelijktijdig bij de verkoop van die laptop ook bemiddelt bij de totstandkoming van een verzekeringsdekking voor het geval de verkochte laptop gestolen wordt of defect raakt. Ook wanneer bijvoorbeeld een reisbureau in aanvulling op een verkochte huwelijksreis gelijktijdig bemiddelt bij de totstandkoming van een reis- en annuleringsverzekering voor die huwelijksreis, zal deze voorwaarde in de regel geen onduidelijkheden scheppen.

Dit kan anders zijn indien sprake is van een bepaald tijdsverloop tussen de levering van het goed of de verlening van de dienst en de in aanvulling op dat goed of die dienst verstrekte verzekering. De vraag rijst of in dat geval de verzekering, die als het ware *stand alone* wordt aangeschaft, nog gezien kan worden als een aanvulling op de levering van een goed of de verlening van een dienst. Duidelijk is wel dat het toegestane tijdsverloop niet onbegrensd is. Op de vraag of het aanbieden van een verzekering onder de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen gebonden is aan een tijdspad, vermeldt de AFM op haar website dat het verstrekken van een verzekering twee jaar na aanschaf van (bijvoorbeeld) een voertuig niet wordt beschouwd als het aanbieden van een verzekering in aanvulling op de levering van een goed of de verlening van een dienst.⁴¹ Tegelijk impliceert deze informatie van de AFM ons inziens dat de verzekering niet noodzakelijkerwijs tegelijkertijd met de levering van het goed of de verlening van de dienst waar de verzekering betrekking op heeft dient te worden aangeboden. Er mag immers vanuit worden gegaan dat de AFM dat in dat geval met zoveel woorden zou hebben verwoord.

Het toestaan van een zeker tijdsverloop maakt het ons inziens eveneens mogelijk om een goed te verkopen of een dienst te leveren via de fysieke weg (in een winkel) en de bemiddelingswerkzaamheden online te verlenen, zoals benoemd in paragraaf 3.2 van dit artikel. In een dergelijke situatie is immers per definitie geen sprake van een gelijktijdige dienstverlening.

In algemene zin zijn wij van mening dat hoe langer het tijdsverloop is tussen het geleverde goed of de verleende dienst en de verstrekte verzekering, hoe lastiger het is om succesvol te beargumenteren dat aan het vereiste van "in aanvulling op de levering van een goed of de verlening van een dienst" is voldaan.

41. 'Vrijstelling en vergunningplicht', onder de vraag 'Is het aanbieden van een verzekering onder de vrijstelling gebonden aan een tijdspad?' afm.nl.

3.4. Toepassing van de vrijstelling in het kader van groepsverzekeringen

Als laatste vraagstuk bespreken wij de toepassing van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen in het kader van groepsverzekeringen. Een groepsverzekering, welke ook wel wordt aangeduid als een collectieve verzekering, is kort gezegd een tussen een verzekeraar en verzekeringnemer gesloten verzekeringsovereenkomst, waarbij de verzekeringnemer deze verzekeringsovereenkomst niet voor zichzelf sluit maar ten behoeve van bepaalde derden die zich al dan niet op vrijwillige basis aansluiten bij de verzekeringsovereenkomst.⁴² De verzekeringnemer wordt in dit verband veelal aangeduid als de groepsverzekeringnemer en de derden die zich aansluiten als de individuele verzekerden.

Uit een door EIOPA gepubliceerde Q&A volgt dat groepsverzekeringstructuren in diverse lidstaten met name gebruikt worden als het gaat om onder meer reisverzekeringen en telefoonverzekeringen.⁴³ Zoals eerder in dit artikel besproken zijn reisbureaus en verkopers van mobiele telefoons typische voorbeelden van nevenverzekeringstussenpersonen, wat het vraagstuk rondom de toepassing van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen in het kader van groepsverzekeringen extra relevant maakt.

Naar aanleiding van een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (**HvJ EU**) in 2022⁴⁴ staat de toezichtrechtelijke kwalificatie van de groepsverzekeringnemer meer in de schijnwerpers, waarbij met name van belang is of deze groepsverzekeringnemer als een bemiddelaar in verzekeringen kwalificeert.⁴⁵ Kort gezegd oordeelt het HvJ EU in deze uitspraak dat een groepsverzekeringnemer onder bepaalde omstandigheden inderdaad kwalificeert als bemiddelaar in verzekeringen. Dit betekent tegelijkertijd dat een groepsverzekeringnemer ook zou kunnen kwalificeren als een nevenverzekeringsbemiddelaar, ervan uitgaande dat deze een andere hoofdwerkzaamheid heeft dan bemiddelen in verzekeringen.

Vervolgens rijst de vraag of een groepsverzekeringnemer zich ook met succes zou kunnen beroepen op de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen. In dat kader is met name van belang hoe de

42. C.J. de Jong, 'De zorgplicht van de verzekeringstussenpersoon bij collectieve verzekeringen', *NTHR* 2015, afl. 4, p. 179 en C.J. de Jong, 'Actieve, nominale, provisiestructuurtransparantie: de wisselende standpunten van Hoekstra', *NTHR* 2021, afl. 5-6, p. 196.

43. 'EIOPA Q&A Question ID: 1617', eiopa.europa.eu.

44. HvJ EU 29 september 2022, C-633/20, ECLI:EU:C:2022:733, *JOR* 2023/10, m.nt. C.W.M. Lieveverse.

45. Voor een uitgebreide bespreking van deze uitspraak verwijzen wij naar A. Kiers en Y. Boekhout, 'Collective insurance structures in the non-life insurance sector following two recent ECJ judgements', *FRP* 2023, nr. 4 en C.W.M. Lieveverse, annotatie bij HvJ EU 29 september 2022, C-633/20, ECLI:EU:C:2022:733, *JOR* 2023/10.

premiedrempel van pro rata maximaal € 600 per jaar dient te worden uitgelegd. Ziet dit bedrag op de premie die de groepsverzekeringnemer op basis van de verzekeringsovereenkomst waar de groepsverzekeringnemer partij bij is aan de verzekeraar betaalt, of ziet dit bedrag op de vergoeding die de individuele verzekerden aan de groepsverzekeringnemer betalen? Immers, ziet dit bedrag op het eerste, dan zou gezegd kunnen worden dat een groepsverzekeringnemer alleen een theoretische mogelijkheid heeft om te kwalificeren als een vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersoon, nu de premie onder de verzekeringsovereenkomst voor de gehele groep in de regel het bedrag van pro rata € 600 per jaar zal overschrijden.

Op basis van de genoemde uitspraak zijn wij van mening dat in het licht van de geest en ratio van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen, ook groepsverzekeringnemers zouden kunnen kwalificeren als vrijgestelde nevenverzekeringstussenpersonen, mits zij aantoonbaar een andere hoofdberoepswerkzaamheid hebben dan bemiddelen in verzekeringen. Kort gezegd volgt uit de uitspraak dat werkzaamheden van een groepsverzekeringnemer die betrekking hebben op het aan individuele verzekerden voorstellen om tegen een vergoeding toe te treden tot een groepsverzekering, vergelijkbaar is met de werkzaamheden van een bemiddelaar in verzekeringen waarbij verzekeringnemers een verzekeringsovereenkomst sluiten met een verzekeraar om tegen betaling van een premie bepaalde risico's af te dekken.⁴⁶ Dit wekt de indruk dat een groepsverzekeringnemer in dit verband niet anders benaderd zou moeten worden als een reguliere bemiddelaar in verzekeringen. Deze indruk wordt gesterkt door het gegeven dat de advocaat-generaal in zijn conclusie bij deze uitspraak van het HvJ EU opmerkt dat de vraag gesteld had kunnen worden of de groepsverzekeringnemer in kwestie als nevenverzekeringstussenpersoon zou kunnen kwalificeren.⁴⁷

Overigens werkt de Europese Commissie op het moment van schrijven van dit artikel aan een Q&A over toezichtrechtelijke aandachtspunten bij groepsverzekeringsstructuren.⁴⁸ Het zou voor de praktijk mooi zijn als deze Q&A ook nadere duiding verschaft over de toepassing van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen in het kader van groepsverzekeringen.

4. Slotsom

In dit artikel staat de figuur van de nevenverzekeringstussenpersoon centraal. Onder bepaalde voorwaarden zijn dergelijke nevenverzekeringstussenpersonen vrijgesteld van de vergunningplicht voor het bemiddelen in verzekeringen en van een groot deel van de toezichtrechtelijke verplichtingen uit de Wft en onderliggende wet- en regelgeving. Wij hebben laten zien dat deze – op het eerste oog toch eenvoudige voorwaarden – tot praktische vraagstukken en onduidelijkheden kunnen leiden. Het zou voor de praktijk wenselijk zijn als aan deze onduidelijkheden aandacht wordt besteed. Hierin zien wij een taak weggelegd voor de wetgever, de rechterlijke macht en/of de AFM. Ook nadere richtsnoeren van EIOPA kunnen in dit verband uitkomst bieden, hetgeen een meer uniforme en consistente toepassing van de vrijstelling voor nevenverzekeringstussenpersonen in de verschillende lidstaten van de Europese Unie zou bevorderen en het risico op interpretatieverschillen zou verminderen. Bij het uitblijven daarvan, adviseren wij (vrijgestelde) nevenverzekeringstussenpersonen zich bewust te zijn van de voor hen geldende voorwaarden en de bewegingsruimte waarbinnen zij kunnen acteren.

46. HvJ EU 29 september 2022, C-633/20, ECLI:EU:C:2022:733, JOR 2023/10, m.nt. C.W.M. Lieveise, r.o. 45.

47. Concl. A-G M. Szpunar, C-633/20, ECLI:EU:C:2022:220, punt 46, bij HvJ EU 29 september 2022, C-633/20, ECLI:EU:C:2022:733, JOR 2023/10, m.nt. C.W.M. Lieveise.

48. 'Second Report on the application of the Insurance Distribution Directive (IDD)', EIOPA-BoS-23-477, 7 december 2023, p. 4-5.